

JIŽNÍ ASIE

Základní znaky oblasti

- 1) velmi dobře vymežitelná na základě fyzicko-geografických podmínek i kulturních aspektů
- 2) povodí Indu → oblast jedné z nejstarších lidských civilizací (Harappská civilizace) → příchod Árijců od Íránu (Peršané, Řekové, Britové) → obsazení pásu od Indu až po Gangu → vývoj indské kultury: hinduismus → kastovní systém

jih poloostrova byl bez výrazného vlivu severních invazí → drávidská kultura
- 3) přítomnost 2 rozsáhlých říčních systémů + srážkové úhrny letních monzunů (západní pobřeží a SV) → environmentální problémy
- 4) FGS regiony: Indostan, Indoganžská nížina a Himálaj + částečně Íránská vysočina
- 5) Indie leží ve 2. nejhustěji zalidněném světovém regionu (do r. 2025 předčí V Asii) → výskyt specifických demografických problémů
- 6) státy mají nízkopříjmovou ekonomiku, nedostatek potravin s převládající nedostatečnou nutriční hodnotou
- 7) zemědělství je oproti ostatním asijským oblastem málo produktivní → provádění „zelené revoluce“
- 8) převládají vesnická sídla
- 9) dominantním náboženstvím je hinduismus, islám převažuje v Pákistánu a buddhismus na Srí Lance
- 10) koloniální území Velké Británie → Východoindická obchodní společnost

Dílčí regiony

1. Pákistán
2. Indie
3. Bangladéš
4. Srí Lanka a Maledivy
5. severní horský region (Kašmír → Nepál a Bhútán)

1. Pákistán

---

základní znaky

- a) historické milníky
  - 1947 osamostatnění z Britské Indie
  - přesun hlavního města KARÁČÍ → ISLÁMÁBÁD (posílení významu ve vnitrozemí)
  - sílící vliv islámu
  - rozdílné vztahy s USA
  - spor o území Jammu a Kašmír (75 % Muslimové x vláda Hinduistů)
- b) obecná charakteristika
  - naděje na dožití 61 let, 60 % negramotných, 30% urbanizace
  - převaha samozásobitelského zemědělství x zelená revoluce → export rýže
  - součást zlatého trojúhelníku
  - 2. pol. 20. století → výrazný hospodářský vývoj (zavlažovací kanály, zpracování bavlny, rozvoj hutnictví v přístavech)
- c) subregiony
  - Pandžáb
    - jádrová oblast Pákistánu → 60 % obyvatelstva → pěstování pšenice
    - centra: Rawalpindi, Multan, Lahore (islámské kulturní centrum, uprchlíci)
  - Sind
    - krajinná rozmanitost (hornatá část – aluviální plošina Indu – poušť)
    - zavlažovací systémy → pšenice a rýže
    - pěstování bavlny → textilní průmysl
    - Karáčí → multikulturní centrum (migrace) → rychlý nárůst populace → kriminalita
  - Balúčistán
    - aridní klima → řídké osídlení
    - obchodní cesty do Persie (Írán)
    - málo využívané zásoby minerálů, ropy a zemního plynu
  - Severozápadní hranice

- hornatá krajina se strategickými průsmyky (Kyberský průsmyk → Turecká invaze) → migrační proudy z Afghánistánu
- centrum: Pěšavár – aluviální plošina → pěstování pšenice a kukuřice
- migrace → nutná pomoc OSN

2. Indie

---

základní znaky

- obecná charakteristika
  - federace tvořená 28 státy a 7 svazovými teritorii, 18 úředních jazyků
  - Ganga – posvátná hinduistická řeka
  - 7. rozlohou největší stát na světě, 2. nejlidnatější (1,1 mld.)
  - 4. největší ekonomika na světě x jeden z nejchudších států na světě s převážně agrární ekonomikou
  - technologicky vyspělá odvětví (jaderný a kosmický program)
  - federální systém vlády, 19 úředních jazyků
  - etnická, jazyková, náboženská různorodost → přesto postkoloniální jednota
    - národ Sikhů (vyznávají náboženství vzniklé na základě odmítání negativních aspektů hinduismu a islámu) → nárokování vlastního státu – Chálistán – v oblasti Sindhu
  - největší osídlení: povodí Gangy – Dillí, Varanasi; okolí Bombaje; Západní Bengálsko (zásoby černého uhlí a železné rudy) – Kalkata; Assám (čajové plantáže, zásoby ropy a zemního plynu)
- historické milníky
  - příchod Árijů (1900 př.n.l.) – védská kultura → kastovní systém (brahmáni, kšatrijové, vaišové, šúdrové)
  - pol. 1. tis. př.n.l. → vznik buddhismu
  - 327 př.n.l. → vpád Alexandra Velikého
  - od 7. st.n.l. – pronikání islámu
    - Arabové - Arabští obchodníci v Kérole – od 7. století (sňatky), arabský vpád do Sindhu - žádné mocenské zájmy
    - Turci - turečtí důstojníci na chalífově dvoře v Baghdádu – získali nadvládu nad provinciemi
  - od 13. století → sblížování hinduismu a islámu
  - konec 15. st. → pevní **Evropané**
    - **PORTUGALCI**
      - Vasco de Gama 1498 v Kalikatu
      - Alfonso de Albuquerque 1505-6
      - Cíl výprav: obchod. Využívání vojenské převahy (pirátství)
      - Faktorie
      - "Estado da India" - Převzetí kontroly nad námořním obchodem.
    - **HOLANĎANÉ**
      - 1602 Spojená východoindická společnost Nizozemí
      - Převzetí kontroly nad obchodem (po bojích s Portugalsci, Araby)
    - **BRITOVÉ**
      - 1600 Východoindická společnost - soupeření s Holanďany a Portugalsci
      - Faktorie: Mačilípatnam (1613), Surat, Ágra, Bharuč
      - Hlavní opěrné body:
        - Madrás (pevnost sv. Jiří) 1639
        - Bombaj - získána od Portugalska 1668
        - Sútanatí -> Kalkata (1690)
      - Centrum textilní výroby a obchodu (bavlněné a hedvábné tkaniny, potraviny, opium, indigo).
      - Obchod s anglickou Východoindickou společností
      - Kalkata 1735: 100 000 obyvatel
      - 18. století: Holanďané do Indonésie; soupeření Britů s Francouzi
    - **Protibritský odpor**

1. 1857 Velké povstání → konec správy Společnosti – Indie korunní kolonií (přímá správa), zastavení anexí; možnost svobodné volby následníků, proklamace nevměšování se do náboženských záležitostí a tradic, proklamace rovnosti všech poddaných; reformy v armádě
2. růst nacionalismu → 1855 Indický národní kongres (Bombaj)
3. 1912 – 1947 role Gándhího
4. 1947 – nezávislost Indie → rozdělení podle náboženského principu na Západní a Východní Pákistán

c) ekonomika

- nejchudší oblast → 4 státy (jih Bihar, východ Madhya Pradesh, sever Orissy, západ Západního Bengálska) → mimo kolonizační industrializační centra → 80. léta 20. st. politická organizace → snaha vytvořit nová stát Jharkand (zlepšení podmínek)
- zemědělství:
  - 2/3 obyvatelstva
  - rodinné farmy → dědičnost pozemků → fragmentace → znemožněna aplikace mechanizace
  - částečný úspěch zelené revoluce v povodí Gangy
  - zemědělské oblasti (viz mapa)
    - monzunové oblasti → pěstování rýže (šlechtění)
    - Dekánská plošina (sušší klima) → proso
    - severní horské oblasti → pšenice
    - aridní západ → podzemnice olejná, bavlník, kukuřice proso
  - samozásobitelské kočovné zemědělství v nejchudších oblastech
- průmysl
  - po roce 1947 dominoval textilní a potravinářský průmysl
  - rozvoj těžkého průmyslu po 2. světové válce (Kalkata, Bombaj, Madrás)
  - průmyslové oblasti:
    - Západní Bengálsko (Kalkata) → textilní průmysl (juta, bavlník) se strojírenským a chemickým průmyslem; západně se rozvíjí těžební (uhlí a železná ruda) a hutnický průmysl
    - 2 průmyslové oblasti s centry Bombaj a Ahmadabad → zpracování **bavlny** (historie): pěstování bavlny – početná levná pracovní síla – vodní energie z hydroelektráren v Západním Ghátu; chemický průmysl (těžba ropy v Arabském moří) se strojírenským a potravinářským
    - jižní průmyslový region: pás propojených měst s centrem v Madrásu → textilní průmysl a lehké strojírenství
  - převažuje vývoz textilních výrobků a klenotů
  - každoroční velké výdaje do energetiky (podpora hydroenergetiky) a zavlažování

3. Bangladěš

---

základní znaky

obecná charakteristika

- samostatnost v roce 1971, převaha islámu oproti Západnímu Bengálsku (Indie) – hinduisté
- chudý stát → nezbytné snaha o přežití
- delta Gangy a Brahmaputry → sedimenty → úrodná půda (rýže a pšenice pro vlastní potřebu, čaj a juta na export) a rozšiřování země do oceánu → migrace
- tropické cyklony → povodně → nedostatečné varovné a ochranné (zahájena stavba ochranných systémů) systémy → environmentální uprchlíci (vysoké hustota zalidnění přes 1000 obyv. km²)
- politická nestabilita po válce za nezávislost v roce 1971
- centrum Dháka a Chittagong → převažují venkovské regiony se samozásobitelským hospodářstvím
- velký význam vodní dopravy (přes Gangy a Brahmaputru nevede žádný most)

4. Srí Lanka a Maledivy

---

základní znaky

obecná charakteristika

- do r. 1972 Cejlon
- 70 % buddhisté (Sinhálci) x 20 % hinduisté (Tamilové: S→SZ→Z ostrova) → separatistické tendence Tamilů → konec 20. století občanská válka
- plantážní zemědělství
  - nížiny → kokosové ořechy
  - střední polohy → kaučukovník
  - vysočiny → čajovník (export)
  - rýže (dovoz) ani pšenice není základní zemědělskou plodinou
- centrum: Colombo (převažuje potravinářský průmysl)
- Maledivy
  - ostrovní stát s reliéfem zřídka vyšším než 2 m
  - 300 tis. obyv.
  - cestovní ruch

5. severní horský region

---

základní znaky

Nepál

- 25 mil. obyvatel, Káthmánderu, rozvojová země
- 3 regiony:
  - subtropická zóna (jih) – náplavové nížiny
  - podhůří Himaláje
  - Himaláje
- chudý na zdroje, ale kulturně bohatý (90 % hinduisté)
- problémy:
  - vysoká hustota zalidnění → degradace životního prostředí
  - odlesňování krajiny
  - podhůří Himaláje → samozásobitelské zemědělství → ne příliš úrodné půdy → opouštění → eroze půdy → ekologické krize

Bhútán

- 845 000 obyvatel, Thimphu
- ¼ populace tvoří Nepálci → spory s Bhútánci → migrace Nepálců do Nepálu
- v průběhu britské kolonizace měl výhradní postavení (po roce 1949 si rozhodl o vnitřních záležitostech), soběstačný v zásobování potravinami → nebyl anektován Indií
- samozásobitelské hospodářství
- nevyužitý potenciál: lesní hmoty, hydroelektrárny, cestovní ruch